

Essay Dordtologie

John Haksteen

April 2012

Oud en Nieuw.....

Inleiding

Als gebiedsopzichter bij Stadsbeheer ben ik nauw betrokken bij het dagelijks beheer en onderhoud van de openbare ruimte in het gebied Centrum.

Daarnaast ben ik vergunningverlener voor het gebruik van de openbare ruimte, (kleine en grotere bouwplaatsen) en in die hoedanigheid zie ik wel raakvlakken die aansluiten bij de cursus Dordtologie.

Zo komt het nog wel eens voor dat oude gebouwen gesloopt worden, waar nieuwbouw gerealiseerd gaat worden. Zeker als blijkt dat de nieuwbouw (of herinrichting van een gebied) binnen de historische binnenstad valt zal er zeker eerst bodemonderzoek gedaan worden door de afdeling archeologie van de gemeente Dordrecht.

Hieronder wil ik dan ook enkele voorbeelden geven van bouwplaatsen, en een herinrichting van een gebied waar ik bij betrokken ben geweest, waar een historische achtergrond aan vast zit.

Voorbeeld 1

Herinrichting van de Kloostertuin

De kloostertuin is een onderdeel van het Hofkwartier.

Omstreeks 1275 werd op de plek van het Hof een klooster van de Augustijnen gesticht. Het Augustijnenklooster ligt ingeklemd tussen het Steegoversloot, Augustijnenkamp, Nieuwstraat en Voorstraat. Rond het binnenplein waren een ziekenhuis, een brouwerij, een bakkerij en andere dienstgebouwen gegroepeerd. Na een brand in 1512 is het hele Hofcomplex in Renaissancestijl herbouwd. In het Hof vond in 1572 de eerste vrije Statenvergadering plaats, een belangrijke stap naar een onafhankelijk Nederland.

Aan de overzijde van de Kloostertuin, in het huidige pand Nieuwstraat 60/62, werd in de zestiende eeuw de Latijnse school gesticht als voorportaal van universitaire kennis.

De drie kloosters die oorspronkelijk in het gebied lagen (Augustijnen, Clarissen en Agnieten) hebben hun sporen achtergelaten in de vorm van grotere open ruimten (Hof, Kloostertuin en Museumtuin).

De Kloostertuin, die vroeger bij het klooster hoorde, is tegenwoordig ingericht als stadsparkje in de openbare ruimte. Vroeger werden hier vooral groente, fruit en kruiden gekweekt. In 2008 is de kloostertuin opnieuw ingericht.

Ontwerp Kloostertuin door Michael van Gessel

Kloostertuin als stadsparkje

Landschapsarchitect Michael van Gessel heeft de nieuwe tuin een introvert karakter mee willen geven. Het is best merkwaardig dat er in de nieuwe situatie geen kruidentuin is teruggekomen. Zeker als je weet dat er in het klooster voor Dordrecht en de rest van Nederland zulke belangrijke gebeurtenissen hebben afgespeeld. Ondanks het historische karakter was er altijd al veel overlast in de vorm van drank, drugs en geluidsoverlast in de tuin. Sinds de herinrichting is de overlast alleen maar toegenomen.

Op verzoek van de bewoners is een besluit genomen om de Kloostertuin in de nachtelijke uren af te sluiten met hekken.

Voorbeeld 2 **Van Mijnsheerenherberg tot appartementen**

In 2009 kreeg ik een aanvraag voor een bouwplaatsinrichting voor de locatie Voorstraat 244/Steenstraat. Op dat moment was het bij mij niet bekend wat hier enkele eeuwen geleden "herbergde".

De sloop van het pand, waar tot op dat moment Monti Meubel in had gezeten was zo goed als afgerond, toen de archeologen de bodem gingen afspeuren.

Archeologen aan de gang in de bodem om alles in kaart te brengen.

Het vermoeden bestond dat één van de panden op deze locatie tussen 1385 en 1613 in gebruik is geweest als grafelijke herberg. Over dit specifieke pand en zijn bewoners is vrij veel bekend. In 1385 neemt Albrecht van Beieren, als nieuwe graaf van Holland het pand als grafelijke herberg in gebruik. Het huis wordt in die tijd bewoond door rijke burgers, die tot de Dordtse stedelijke elite behoren. Zij hebben het pand in leen van de graaf. Daarom staat het in die periode bekend als Mijnsherenherberg, ofwel de herberg van mijn heer, de Hollandse graaf.

Tegenwoordig zijn er appartementen gerealiseerd op de plek waar ooit de Mijnsherenherberg stond.

Voorbeeld 3

Herinrichting Grote Markt

In een dynamische moderne stad als Dordrecht vinden voortdurend planologische ontwikkelingen plaats. Vaak behelzen deze ontwikkelingen flinke ingrepen in de ondergrond van de stad en dus in het archeologische bodemarchief. Zo werd in de historische binnenstad al een tijd gezocht naar een geschikte locatie voor een ondergrondse parkeergarage. Eén van de mogelijke locaties voor de parkeergarage is de Grote Markt.

Als in februari 2005 een tijdelijke herinrichting van het plein gepland staat, kan van de gelegenheid gebruik gemaakt worden om in een beperkt gedeelte van het perceel een proefsleuf te graven.

proefsleuf op de grote Markt.

“Onder straatniveau” vertelt het eeuwenoude verhaal van het straatje.

Het onderzoek heeft zich vooral geconcentreerd op de vondst van verschillende fasen van het oude Ciborie- of 's Heer Boeijenstraatje.

De proefsleuf bleek veel informatie op te leveren; sporen van bebouwing uit de subrecente tijd, middeleeuws straatwerk in meerdere fasen, bebouwing uit de late middeleeuwen, waaronder een beerput, perceelscheidingen in de vorm van een lange muur langs het straatje en onderin zware houtconstructies die hoorden bij het landaanwinningsproces.

Op dit moment is de Grote Markt nog steeds in gebruik als parkeerterrein, maar dan wel bovengronds. Het zou mooi zijn als de ondergrondse parkeergarage ooit nog gerealiseerd wordt, iets uit het verleden tentoongesteld zou worden.

Slot

We ontkomen er niet aan om met de vernieuwing van de stad en samenleving mee te gaan, maar we moeten niet onze ogen sluiten voor al het mooie wat nog te zien is in Dordrecht.

Alle herinrichtingen die gepleegd worden hoeven geen verbetering te zijn, is een kwestie van smaak, zal ik maar zeggen. Kijk naar de invulling van de Kloostertuin bijvoorbeeld. Men had er ook zomaar voor kunnen kiezen om een kruidentuin of iets dergelijks aan te leggen, zoals dat bij het ontstaan van de Kloostertuin.

Tenslotte wil ik de cursusleidsters en de sprekers bedanken voor hun inzet, en wil benadrukken dat ik veel heb opgestoken van de lesstof. Ondanks dat ik een echte dordtenaar ben is mijn kennis van de stad behoorlijk toegenomen.